

Ewa Sosnowska, Andrzej Buko

Przemyśl, st. 2, Wzgórze Trzech
Krzyży, gm. loco, woj. przemyskie,
AZP 108-84/69

Informator Archeologiczny : badania 31, 213-214

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POTARZYCA, st. 1, gm. Krobia, woj. leszczyńskie, AZP 66-28/10

- grodzisko (wczesne średniowiecze, faza D)

Badania sondażowe przeprowadzone we wrześniu przez dr. Dionizego Kosińskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu). Finansowane przez Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie w ramach programu „Polska w dobie Zjazdu Gnieźnieńskiego”. Przebadano powierzchnię około 0,10 ara.

Badania przeprowadzono w celu pozyskania próbek drewna do badań dendrochronologicznych. Na stanowisku z założono 4 wykopy o wymiarach 2,5 m na 1,00 m. Wykopy 1,2 i 3 założono w części północnej stanowiska, zorientowane wzdłuż osi zachód - wschód, wykop 4 założono w części wschodniej stanowiska zorientowany również wzdłuż tej samej osi. Ponadto w części zachodniej stanowiska założono rów sondażowy o wymiarach 5.0 m na 0.3 m.

W wykopie 2 zarejestrowano rozwalisko wału w postaci kamieni. Nie pozyskano drewna.

Materiał i dokumentacja znajdują się w IAIe PAN w Poznaniu, kopia w PSOZ w Lesznie.

POTOKA, st. 1, gm. Michałowo, woj. białostockie, AZP 40-90/1

- ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu lub neolitu
- osada wczesnośredniowieczna (XI w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w lipcu przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 1794 m².

Przebadano około 40 różnego rodzaju obiektów archeologicznych (paleniska, jamy i doły postłupowe). Pośród nich wyróżnić można dwie podstawowe grupy:

Grupę I stanowią obiekty o charakterze mieszkalnym, zlokalizowane w zachodniej części stanowiska, wkopane w gliniaste podłoże. Wystąpiły tutaj 2 duże jamy oraz związana z nimi grupa mniejszych dołów jam. Jedna z dużych jam miała wymiary około 4 x 4 m, jej centralna, najgłębsza część, zbliżona była w planie do prostokąta z lekko zaokrąglonymi rogami. Od strony północnej przylegało do niej zagłębienie o kształcie wydłużonym, nieckowatym. Ścianki głównej części obiektu były strome, zaś dno płaskie. Z okresem użytkowania tego obiektu związana jest niewielka warstewka piasku i gliny z niewielkimi węgielkami drzewnymi.

Grupę II stanowią nieregularne wkopy otaczające plac naturalnej, białej gliny. Ich kształt oraz fakt, iż otaczały one glinę, podczas gdy na pozostałym terenie stanowiska występował piaszczysty calec, sugerują, że mogły to być miejsca pozyskiwania surowca na potrzeby lokalnego warsztatu garncarskiego.

Łącznie na stanowisku w Polsce znaleziono ponad 600 fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej. Cały materiał zabytkowy znaleziony na terenie stanowiska (w humusie lub w obiektach) datować można na wczesne średniowiecze (XI w.), za wyjątkiem kilku fragmentów odpadów krzemiennych oraz fragmentu siekierki krzemiennej, wiążących się z wczesną epoką brązu lub neolitem. Przeważają naczynia wykonane na kole garncarskim (znaleziono także kilka fragmentów ręcznie lepionych), zdobione w górnej części brzuśca linią falistą i żłobkami. Z ciekawszych znalezisk warto wymienić ponadto żelazny nożyk, fragment przęślika oraz kamienną osełkę.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Wyniki badań zostaną opublikowane w tomie „Badania na gazociągu”.

Badania będą kontynuowane.

PRZEMYŚL, st. 2, Wzgórze Trzech Krzyży, gm. loco, woj. przemyskie, AZP 108-84/69

- gródek obronny względnie domniemane grodzisko pierścieniowate z okresu wczesnego średniowiecza lub średniowiecza

Sondażowe badania wykopaliskowe oraz badania geologiczne, przeprowadzone w maju i czerwcu w ramach programu „Polska w dobie Zjazdu Gnieźnieńskiego i jej miejsce w kulturze europejskiej X-XX w.” przez mgr Ewę Sosnowską (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk). Konsultacja — prof. dr hab. Andrzej Buko (IAiE PAN). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych.

Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 5,25 m².

Wykonano 8 sond ręcznych o łącznym metrażu 12,3 m; w miejscu sondy nr 8 założono wykop sondażowy nr I/97. Topografie i układ stratygraficzny terenu, na którym zlokalizowane jest stanowisko, uległy zniszczeniu w trakcie budowy fortów austriackich w 1891 r. (znalezione wówczas materiały: broń, resztki murów, zwęglone belki, zostały wywiezione do Wiednia). Tegoroczne badania metodą odwiertów geologicznych pozwalają sądzić, że wszystkie przewiercone tu otwory to nasypy antropogenne. W odwiercie nr 2 na głębokości 4,4 m natrafiono na twarde podłoże, które może być śladem muru wapiennego (ze względu na znaczną miąższość i twardość podłoża nie założono tu sondażu). Natomiast w wykopie I/97 prześledzono nawarstwienia sugerujące istnienie w tym miejscu wału związanego z gródkiem lub grodziskiem wczesnośredniowiecznym. Układ warstw był następujący: 1 — leśny humus; 2 — żółtobrazowa glina z licznymi korzeniami; 3 — bruk kamienny wykonany z drobnych, płaskich kamieni kształtu nieregularnego, osadzonych w szarej, brunatnej ziemi; 4 — żółta glina; 5 — łupek barwy żółtej; 6 — czarna ziemia gliniasta z rdzawymi przebarwieniami w partii stropowej; 7 — beżowoszara glina z okruchami łupków ze śladami spalenizny w postaci czarnej i pomarańczowej smugi ziemi. Warstwy mają charakter spadkowy zgodnie z nachyleniem stoków wału. Szerokość wału u podstawy wynosi 10-11 m, co mieści się w konwencji wałów funkcjonujących przy grodziskach jako element obronny. Nie stwierdzono konstrukcji drewnianych, jednakże w Małopolsce znane są wały usypane wyłącznie z ziemi (np. część odcinków wałów w Wietrznie-Bóbrce czy Szczaworyżu). Obecnie zachowana wysokość wału wynosi 1,2 m. Zlokalizowanie po raz pierwszy w tym miejscu wału na Wzgórzu Trzech Krzyży można wiązać z istnieniem drugiego grodziska w Przemyślu.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej w Przemyślu.

Wyniki badań będą opublikowane w pracy zbiorowej „Polska w dobie Zjazdu Gnieźnińskiego i jej miejsce w kulturze europejskiej X-XX w.”, wyd. przez GKZ i IAI PAN, Warszawa 1999.

Badania będą kontynuowane.

PRZEMYŚL, st. 3, Kopiec Tatarski, gm. loco, woj. przemyskie, AZP 109-84/217

- kopiec tatarski z XII w.

Sondażowe badania wykopaliskowe oraz badania geologiczne, przeprowadzone w maju i czerwcu w ramach programu „Polska w dobie Zjazdu Gnieźnińskiego i jej miejsce w kulturze europejskiej X-XX w.” przez mgr Ewę Sosnowską (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk). Konsultacja — prof. dr hab. Andrzej Buko (IAiE PAN). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych. Pierwszy sezon badań.

Przed przystąpieniem do badań wykopaliskowych wykonano 20 ręcznych sond geologicznych (13 na dłuższej linii grzbietu kopca i 7 na linii poprzecznej) o łącznym metrażu 24,65 m. Założono 3 wykopy sondażowe (I/97, II/97, III/97) o łącznej powierzchni 6 m².

Większość sondowań zakończono w naturalnym podłożu kopca (zwietrzelina piaskowców). Najgłębsza sonda nr 7 usytuowana była u zachodniego podnóża kopca, gdzie osiągnęła 3,25 m. Na szczycie kopca najgłębsza sonda nr 4 osiągnęła 2,7 m. Według rozpoznania geologicznego Kopiec Tatarski jest wzniesieniem uwarunkowanym litologicznie (piaskowiec, margle), nadsypanym utworami antropogenicznymi.

Całą powierzchnię sondażu nr I/97 usytuowanego na zachodnim zboczu kopca, zajmowała wychodnia skały (od poziomu 0-40 cm głównie rumosz skalny, zwietrzelina piaskowca). W miejscu sondy nr 13, 13a, 13b na wschodnim zboczu kopca założono sondaż II/97. Wyróżniono w nim warstwy: 1 — gliniasto-piaszczysty piasek barwy żółtobrunatnej; 2 — ziemia barwy czarnej (przepalony piaskowiec, węgle drzewne o wymiarach do 2 cm), w której wystąpiło kilkanaście fragmentów ceramiki średniowiecznej; 3 — zwietrzały piaskowiec, prześwietlający rumosz skalny. W sondażu III/97, na południowym zboczu kopca, w miejscu przejścia płaszcza kopca w kierunku wypłaszczenia tzw. półki, zarejestrowano następujące warstwy: 1 — żółtobrunatne z okruchami piaskowców; 2 — piaski żółte z grudkami piaskowca (zwietrzelina skalna); 3 — rumosz skalny. Układ geologiczny był nienaruszony, nie stwierdzono śladów działalności człowieka.